

УДК 304.2

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
(НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»)

Шипович М.А., Філатова Г.М.

Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»

В даній роботі описано основні проблеми сучасного стану розвитку процесу гуманітаризації освіти, особливо у технічних ВНЗах. Сформульовано базові методологічні засади, щодо викладання та вивчення гуманітарних дисциплін на прикладі дисципліни «Історія України».

Процес відтворення і розбудови власної держави потребує використання інтелекту фахівців вищого рівня з різних галузей знань. Повною мірою це стосується випускників технічних вузів. Відомо, що пізнання минулого є важливою передумовою глибокого розуміння сучасності та можливих шляхів подальшого розвитку. Саме історична наука покликана активно сприяти формуванню громадянської свідомості через освітні заклади, засоби масової інформації, соціальне оточення. Завдяки цьому якість їхньої підготовки набуває практичного соціального значення.

Серед істориків і всіх гуманітаріїв склалися неоднакові основні погляди на стан і перспективи вивчення і висвітлення історії України. Частина істориків, зокрема колишніх істориків партії, а також колишніх і нинішніх комуністів, ветеранів Великої Вітчизняної війни, заангажованих політичними амбіціями, закостеніло дотримуються старих компартійних поглядів та оцінок історичних явищ і заперечують необхідність перегляду оцінок минулого, зокрема радянського періоду.

Інша група істориків і громадських діячів прагне домогтися об'єктивності висвітлення історичного процесу. Але в цій позитивній праці у ряді випадків вона вдається до надто різних характеристик, зокрема висвітлює радянський період в надто чорних фарбах, важливі події характеризує неадекватно історичній дійсності. Історики з прикрістю стикаються з історичним невіглаством, незнанням значною частиною населення, в тому числі й молоді, минулого своєї країни, особливо історії України.

Сьогодні все більш широке розповсюдження отримала практика згортання гуманітарної компоненти освіти. В ряді вузів, особливо на

периферії, години на викладання цих курсів підлягають скороченню: на курс вітчизняної історії відводиться всього 30-36 годин. При цьому зміст матеріалу, який вивчається, до крайнощі збіднюється, з нього випадають принципово важливі теми соціокультурного змісту.

Проблема підвищення якості викладання історичної науки у вищій школі є об'єктом уваги та наукового аналізу. Уваги потребують такі проблеми, як оновлення методологічної бази, вдосконалення методики викладання історії, освоєння відповідної матеріальної та інформаційно-технічної бази тощо. На сучасному етапі назріла необхідність використання синтезованого характеру викладання історії у вищих навчальних закладах.

Якість викладання історичної науки у вищих навчальних закладах неможливо підвищити без систематичного вдосконалення методики навчального процесу. У вирішенні цієї проблеми велика роль належить індивідуалізації навчання, що сприяє вихованню наукового мислення. Досвід свідчить, що індивідуалізація навчання дає більш плідних результатів, коли здійснюється під керівництвом і контролем досвідченого викладача, наставника в процесі навчальних занять і, особливо, в поза аудиторний час. Правильно організованій самостійній та індивідуальній роботі студентів належить провідна роль у загальній системі історичної освіти студентів.

Можливість успішного оволодіння студентами програмним матеріалом забезпечують різноманітні форми навчального процесу: лекційні та семінарські заняття, вивчення рекомендованих програмою джерел тощо. На такій основі будується навчально-методична робота з викладання історії України на кафедрі суспільних наук АДІ ДонНТУ. Тут традиційно робиться акцент на використання активних методів навчання. Запроваджуються нові, неординарні методи, зокрема: проблемні лекції, ділові ігри, метод історичної та політологічної реконструкції та моделювання, семінари-диспути, конференції тощо.

За сучасних обставин, зважаючи на невисокий рівень матеріально-технічного забезпечення вищих навчальних закладів, великий відсоток успіху навчального процесу залежить від особистості викладача-історика. Він повинен перебувати у постійній готовності, мобільно й адекватно реагувати на всі зміни соціально-економічних і культуротворчих процесів у суспільстві, своєчасно поповнювати свій професійний і педагогічний арсенал.

Важливим засобом підвищення якості вищої освіти є інформатизація навчання. З початку 90-х років ХХ століття навчально-методична робота спрямовувалась на розробку й

впровадження нових технологій - комп'ютерної та блочно-модульної, які передбачають індивідуальне навчання студентів та їх самостійну роботу під керівництвом викладача. Індивідуалізація навчального процесу найбільш вдало здійснюється на основі комп'ютерного навчання. Проте, не всі ВНЗ України мають достатню комп'ютерну базу, через що гальмується впровадження новітніх технологій навчання. Наш інститут не є виключенням з такого переліку.

З 90-х років ХХ століття в закладах вищої освіти України було запроваджено рейтингову систему оцінювання знань студентів, яка має сприяти підвищенню показників якості навчання. Така система впроваджується і на кафедрі суспільних наук АДІ ДВНЗ «ДонНТУ» з урахуванням специфіки кожної дисципліни, в тому числі й історії України. При застосуванні рейтингової системи базову оцінку студента визначає не іспит чи залік, як за традиційної системи оцінювання, а навчальна робота протягом усього семестру. Іспити і заліки додаються як частина навчального процесу, а їх наслідки включаються до сумарного рейтингу у вигляді певної суми балів. Рейтингова система дає можливість оцінити науково-дослідну роботу студентів протягом періоду навчання, що полягає у написанні рефератів, в участі у наукових конференціях, публікації статей тощо.

Якісна історична освіта не можлива без оновлення її змісту, форм і методологічної бази. Відмова від старих схем, стереотипів – помітне явище в українській історичній освіті сьогодення. Отже, слід багато зробити задля усунення недоліків, про які йшлося вище.

1. Андреев А. Гуманитарное образование: очередной кризис? // Высшее образование в России. – 2004. - № 7. – С. 95-103.
2. Бурняшева Л. Пути и методы студенческого воспитания // Высшее образование в России. – 2004. - № 7. – С. 81-85.
3. Бурцева Е. Организация учебно-методической работы // Высшее образование в России. – 2004. - №7. – С.77-79.
4. Гончаренко С., Мальований Ю. Гуманізація і гуманітаризація освіти // Шлях освіти. – 2001. - № 3. – С. 2-8.
5. Гончаренко С., Кушнір В. Педагогічний процес з погляду «філософії ХХІ ст.» // Шлях освіти. – 2005.- № 1. – С. 2-7.
6. Масальський В.І., Мишечкін Г.В. Про деякі аспекти підвищення рівня історичної освіти у вищих навчальних закладах України // Історичні і політологічні дослідження. – 2002. - № 3-4. – С.211-220.
7. Рибалка І.К. Така наша доля. Сторінки життя мого покоління. – Харків: Основа, 1999. – 200 с.

13 квітня 2011 року